

PARNICE ZA NAKNADU ŠTETE PO ZAKONU O MEDIJIMA S OSVRTOM NA SUDSKU PRAKSU EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA I USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

Priručnik za polaznike

Izrada obrazovnog materijala:

mr.sc. Senija Ledić
Županijski sud u Splitu

Zagreb, siječanj 2020.

Copyright 2020.
Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

Sadržaj

UVOD	4
2. NORMATIVNI OKVIR ZAŠTITE PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA I PRAVA NA ZAŠTITU PRIVATNOSTI.....	5
2.1. NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE PREMA ZOO	6
2.2. FUNKCIJE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE	7
3. OPĆENITO O SADRŽAJU SLOBODE IZRAŽAVANJA.....	9
3.1. OPĆA NAČELA SLOBODE IZRAŽAVANJA	10
3.2. STAJALIŠTA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA I USTAVNOG SUDA RH O SLOBODI IZRAŽAVANJA.....	11
4. OPĆENITO O SADRŽAJU PRAVA PRIVATNOSTI.....	13
5. RAZRJEŠENJE SUKOBNA IZMEĐU PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA I PRAVA NA ZAŠTITU PRIVATNOSTI.....	14
5.1. STRUKTURA RAZMATRANJA SUPROTSTAVLJENIH PRAVA.....	14
5.2. KRITERIJI ZA OCJENU RAZMJERNOSTI ODNOSNO URAVNOTEŽIVANJA SLOBODE IZRAŽAVANJA I PRAVA NA ZAŠTITU PRIVATNOSTI.....	16
6. ZAKLJUČAK	17
7. PRAKTIČNI PRIMJERI IZ SUDSKE PRAKSE	18
8. LITERATURA	36

UVOD

Građanski parnični postupci radi naknade štete prema Zakonu o medijima najuže povezuju medijsko pravo, slobodu izražavanja, slobodu medija i prava osobnosti, među njima, najčešće pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti.

Spomenuta pravna područja pravno reguliraju brojni propisi na međunarodnoj i nacionalnoj razini s ciljem što većeg stupnja zaštite tih prava, ali ni ukupna normativna regulacija ipak nije potpuno jamstvo osiguranja stvarne pravne zaštite kako slobode izražavanja, s jedne strane, tako ni prava osobnosti, s druge, već je tek pretpostavka na kojoj ova prava mogu zaživjeti u svojoj punini, ali i put prema stvaranju pravne kulture i kulture poštovanja čovjeka i njegovih vrijednosti.

Kada je riječ o neimovinskoj sferi čovjekove egzistencije, zanimanje pravne znanosti za to područje jača od sredine dvadesetog stoljeća kada sazrijeva ideja o potrebi pune zaštite čovjekove osobnosti. Njezinu je razvoju doprinijela i sudska praksa europskih država, prije svih Njemačke, koja se je oslanjala na ustavnopravna i međunarodnopravna pravila o zaštiti temeljnih ljudskih prava te priznavala pravo na pravičnu novčanu naknadu neimovinske štete u sve većem broju slučajeva.

Iako brojni propisi najvišeg ranga pružaju pravni okvir za zaštitu slobode izražavanja i slobode medija, s jedne strane, i prava osobnosti, s druge, oni ne propisuju niti uređuju međusobni odnos između prava osobnosti i slobode medija te slobode izražavanja budući da ne postoje pravne norme koje precizno propisuju kada, na koji način i na temelju kojih kriterija je dopušteno ograničiti slobodu izražavanja radi ostvarivanja i zaštite prava osobnosti i obratno na koji se način i na temelju kojih kriterija mogu i smiju ograničiti ta prava radi ostvarenja zaštite slobode izražavanja i slobode medija.

Upravo je zbog toga iznimno važna uloga sudova u iznalaženju najprihvatljivijeg stupnja ravnoteže između više suprotstavljenih prava istog ranga jer država putem sudbene vlasti mora voditi računa o tome da se vrlo liberalistička koncepcija slobode izražavanja i slobode medija ne pretvori u ugrožavanje prava i sloboda drugih i da mediji ne djeluju kao nekontrolirana vlast.

Praksa Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske pruža kriterije za vaganje ili balansiranje između spomenutih prava istog ranga u situacijama njihova međusobnog konflikta. No što je s praksom domaćih redovnih sudova opće nadležnosti i ima li prostora za unaprijeđenje te prakse u osiguranju većeg stupnja zaštite ovih prava?

2. NORMATIVNI OKVIR ZAŠTITE PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA I PRAVA NA ZAŠTITU PRIVATNOSTI

Brojni su propisi značajni za promicanje i reguliranje slobode izražavanja i prava privatnosti. U našem pravu značajni su slijedeći:

- a) **Opća deklaracija o ljudskim pravima** (1948.), konkretizira odredbe o ljudskim pravima iz Povelje Ujedinjenih naroda.

Odredbom članka 12. propisuje da nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje, niti napadima na njegovu čast i ugled. Svatko ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.

Odredbom članka 19. propisuje da svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja; to pravo uključuje slobodu zadržavanja mišljenja bez uplitanja i slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja putem bilo kojeg sredstva i bez obzira na granice.

- b) **Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima** (1966., stupio na snagu 23. ožujka 1976.).

U članku 17. stavku 1. propisuje da nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni život, obitelj ili dopisivanje, niti nezakonitim napadima na njegovu čast ili ugled. U stavku 2. propisuje da svatko ima pravo na zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.

Članak 19. stavak 1. propisuje da svatko ima pravo na mišljenje bez miješanja, a stavak 2. propisuje da svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, usmeno, pismeno, tiskom ili umjetničkim oblikom ili kojim drugim sredstvom prema svom osobnom izboru i bez obzira na granice.

c) **Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda**¹ u članku 10. stavku 1. propisuje da svatko ima pravo na slobodu izražavanja, dok u članku 8. propisuje da svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

d) **Ustav Republike Hrvatske**² u članku 35. svakom jamči štovanje i pravnu zaštitu njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti. U članku 38. stavku 1. jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

e) **Zakon o medijima**³ u članku 3. stavku 1. jamči slobodu izražavanja i slobodu medija, a u članku 7. stavku 1. propisuje da svaka osoba ima pravo na

¹ Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/97, 6/99 – pročišćeni tekst, 8/99 (dalje: ESLJP)

² Narodne novine, broj 41/01 – pročišćeni tekst, 88/01 – ispravak, 76/10, 85/10 i 5/14

³ Narodne novine, broj 59/04, 84/11 i 81/13 (dalje: ZM)

zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti. U odredbi članka 21. ZM propisuje odgovornost nakladnika za štetu nastalu objavom informacije u mediju, dok u stavku 3. propisuje da se na utvrđivanje odgovornosti za naknadu štete primjenjuju propisi o obveznim odnosima, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

f) **Zakon o obveznim odnosima**⁴ propisuje pretpostavke za odštetnu odgovornost štetnika.

2.1. NAKNADA NEIMOVINSKE ŠTETE PREMA ZOO

Do neimovinske štete može doći počinjenjem građanskog delikta, povredom ugovorne obveze ili povredom predugovorne obveze pregovaranja u skladu s načelom savjesnosti i poštenja. Kada je neimovinska šteta počinjena građanskim deliktom, tada se za tu štetu odgovara po pravilima izvanugovorne odgovornosti, a pravna osnova izvanugovorne odgovornosti za neimovinsku štetu je odredba članka 1045. ZOO kao opća odredba izvanugovorne odgovornosti za štetu.

Za utvrđenje odgovornosti za neimovinsku štetu moraju biti ispunjene sve opće pretpostavke za štetu, a to su: subjekti odnosa odgovornosti za štetu, šteta, štetna radnja, uzročna veza, te protupravnost u objektivnom smislu. U ovisnosti o vrsti odgovornosti za štetu, ponekad je potrebno ispuniti i neke posebne pretpostavke, primjerice u slučaju subjektivne odgovornosti za neimovinsku štetu potrebna je krivnja štetnika.

Ako su ispunjene sve pretpostavke odgovornosti za štetu, štetnik je dužan štetu popraviti, a neimovinska šteta se popravljiva dvojako: u nenovčanom obliku - objavljivanjem presude odnosno ispravka, povlačenjem izjave kojom je povreda prava osobnosti učinjena, ili nečim drugim čime se može ostvariti svrha koja se postiže pravičnom novčanom naknadom (članak 1099. ZOO), a također i u novčanom obliku tj. pravičnom novčanom naknadom (članak 1100. ZOO). Spomenuta se dva načina popravljanja neimovinske štete ne isključuju međusobno, pa je moguće za istu neimovinsku štetu kumulirati oba oblika popravljanja štete.

Kada je riječ o popravljanju neimovinske štete pravičnom novčanom naknadom, važno je naglasiti da ona nije predviđena u svakom slučaju, već samo u onim slučajevima u kojima je, u skladu s odredbom članka 1100. stavka 2. ZOO, kad sud utvrdi, vodeći računa o težini povrede prava osobnosti i svim ostalim okolnostima slučaja, da je taj oblik popravljanja štete opravdan (članak 1100. stavak 1. ZOO). Pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade, sud će voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih i duševnih boli i straha, cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom naravi i društvenom svrhom (stavak 2. članka 1100. ZOO).

---

⁴ Narodne novine, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18 (dalje: ZOO)

Odredbu članka 1046. ZOO kojom je neimovinska šteta definirana kao povreda prava osobnosti, valja povezati s odredbom članka 19. tog Zakona kojom se definira što se u smislu tog Zakona smatra pravima osobnosti. Tako je stavkom 1. tog članka određeno da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenim zakonom, dok je odredbom stavka 2. članka 19. ZOO određeno da se pod pravima osobnosti razumijevaju pravo na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, sloboda i dr. Odredbom stavka 3. članka 19. ZOO određeno je da pravna osoba ima sva navedena prava osobnosti, osim onih vezanih uz biološku bit fizičke osobe, a osobito pravo na ugled dobar glas, čast, ime odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privređivanja i dr.

2.2. FUNKCIJE PRAVIČNE NOVČANE NAKNADE

U vezi s popravljanjem neimovinske štete u novčanom obliku, postavlja se pitanje čemu služi ta naknada i koji je njezin cilj. U teoriji odštetnog prava⁵ naglašava se da je u velikom broju pravnih poredaka europskih zemalja u pravnoj književnosti zastupano stajalište da je jedna od funkcija pravične novčane naknade neimovinske štete upravo materijalna satisfakcija odnosno omogućivanje oštećeniku da si novcem dobivenim na ime pretrpljene neimovinske štete priskrbi određena dobra kojima će povratiti narušenu duševnu ravnotežu.

Ali ta funkcija pravične novčane naknade ne smatra se ni jedinom ni primarnom. U velikom broju pravnih poredaka pravičnoj novčanoj naknadi neimovinske štete pridaje se dominantno kompenzacijska funkcija jer se polazi od ideje objektivne evaluacije gubitka odnosno činjenice da je nanošenjem neimovinske štete došlo do objektivnog umanjenja vrijednosti povrijeđenog neimovinskog dobra. U tom je smislu pravična novčana naknada "primjereno poravnanje" prouzročene neimovinske štete. Neimovinska osobna dobra nemaju i ne mogu imati novčanu vrijednost, pa stoga ta naknada nikada ne može biti ekvivalent pretrpljenog gubitka, odnosno ne može biti poravnanje štete u doslovnom smislu, već ona predstavlja "simboličnu" pravičnu naknadu, naknadu koju društvo smatra primjerenom s obzirom na značaj povrijeđenog dobra, stupanj njegove povrede i ostale okolnosti slučaja. Upravo zato, kad govori o toj naknadi, ZOO govori o pravičnoj novčanoj naknadi, kako bi se naglasilo da nije riječ o istinskoj, već o simboličkoj, društveno adekvatnoj naknadi povrijeđenog neimovinskog, osobnog dobra.⁶

Ideja o kompenzacijskoj i satisfakcijskoj funkciji pravične novčane naknade fokusira se na oštećenika i potrebu da se on, barem približno, dovede u stanje u kojem je bio

---

⁵ Više o funkcijama pravične novačne naknade neimovinske štete u: Baretić, M., Pojam i funkcije neimovinske štete prema novom Zakonu o obveznim odnosima, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Posebni broj, 2006., str.461.-500.

⁶ Baretić, M., *ibid.*, str. 490.

prije poduzimanja štetne radnje i nastupanja njezinih štetnih posljedica. Međutim, pored o interesima oštećenika, pravilima obveznog prava, tako i pravilima o popravljaju neimovinske štete, mora se voditi računa i o potrebi ostvarivanja nekih općih, društveno poželjnih interesa i ciljeva. Zbog toga se u stranoj pravnoj književnosti i sudskoj praksi pravičnoj novčanoj naknadi pridaju još dvije značajne funkcije: kaznena i preventivna. Međutim, ideja o kaznenoj funkciji pravične novčane naknade sve više postaje stvar prošlosti, a u suvremenim pravnim porecima ideja o njezinoj preventivnoj funkciji postaje nezaobilazno, a ponekad i dominantno, teorijskoppravno utemeljenje instituta pravične novčane naknade neimovinske štete.⁷

Preventivna funkcija odštetnog prava temelji se na ideji da pravila odštetnog prava, tako i pravila o odgovornosti za neimovinsku štetu, ne bi smjela služiti samo obeštećenju oštećenika, već bi se tim pravilima morali osigurati uvjeti da se nastupanje štetnih posljedica u što je većoj mjeri moguće smanji. Smanjenje nastupanja štetnih posljedica moguće je postići tako da se potencijalne štetnike prisili ili barem usmjeri na odgovorno ponašanje. A prijetnjom da će u slučaju povrede nečijeg prava osobnosti oštećeniku biti dužan platiti pravičnu novčanu naknadu, potencijalnog će se štetnika, očekuje se, odvratiti od radnji kojima bi mogao povrijediti nečije pravo osobnosti.

Ideja o preventivnoj funkciji pravične novčane naknade ne bi trebala biti samo teorijskoppravno utemeljenje tog instituta, već bi se o preventivnim aspektima te naknade štete trebalo voditi računa i pri odmjeravanju njezine visine. Odredbom je članka 1100. stavka 2. ZOO određeno je da će sud, pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade, voditi, među ostalim, računa i o cilju kojem ta naknada služi. Stoga prihvati li se stajalište da pravična novčana naknada, među ostalim, ima i preventivnu funkciju, visina te naknade u konkretnom slučaju morala bi biti takva da se njome zbiljski osigura postizanje te funkcije, posebno kada je riječ o odgovornosti medija kojima se prosječni pojedinac, s obzirom na veliku moć koju mediji notorno imaju, ne može ravnopravno oduprijeti.

Pravična novčana naknada i njezina visina mogu odigrati značajnu preventivnu ulogu i u svim ostalim situacijama u kojima je pomoću vanjskih čimbenika moguće utjecati na ponašanje potencijalnih štetnika, odnosno u kojima je prijetnjom isplate te naknade kao i njezinom visinom, moguće stimulirati potencijalne štetnike da povećaju stupanj pažnje prilikom obavljanja djelatnosti kojima se može prouzročiti povreda nečijeg prava osobnosti odnosno kojima je moguće odvratiti potencijalne štetnika od radnji kojima se povrjeđuju nečija prava osobnosti.⁸

---

⁷ Baretić, M. Ibid., str.492.

⁸ Baretić, M., ibid., str.495.

3. OPĆENITO O SADRŽAJU SLOBODE IZRAŽAVANJA

Sloboda izražavanja je kao konvencijska i ustavna kategorija utvrđena i zajamčena kao ljudsko pravo i temeljna sloboda.

U skladu s člankom 10. EKLJP svatko ima pravo na slobodu izražavanja, a to pravo obuhvaća slobodu mišljenja, primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti budući da ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti. Ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

Ustav Republike Hrvatske je u članku 38. stavak 1. naziva slobodom mišljenja i izražavanja misli.

Prema stavku 2. članka 38. Ustava sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito:

- a) Slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja,
- b) Slobodu govora i javnog nastupa,
- c) Slobodu osnivanja svih ustanova javnog priopćavanja.

Ustav u članku 38. stavku 3. izrijekom zabranjuje cenzuru, a novinarima jamči pravo na slobodu izvješćivanja i pristupa informaciji.

Sadržaj slobode izražavanja misli proširen je člankom 3. Zakona o medijima kojim je propisano: „Jamči se sloboda izražavanja i sloboda medija“, iako Ustav jamči samo „slobodu mišljenja i izražavanja misli“ i pritom ne daje ustavno jamstvo slobodi medija kao što to čini Zakon o medijima.

Osim toga, stavak 2. članka 3. Zakona o medijima značajno proširuje sadržaj slobode medija u odnosu na Ustav te precizira da sloboda medija obuhvaća osobito: slobodu izražavanja mišljenja, neovisnost medija, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i raspačavanja informacija u cilju informiranja javnosti; pluralizam i raznovrsnost medija, slobodu protoka informacija i otvorenosti medija za različita mišljenja, uvjerenja i za raznolike sadržaje, dostupnost javnim informacijama, poštovanje zaštite ljudske osobnosti, privatnosti i dostojanstva, slobodu osnivanja pravnih osoba za obavljanje djelatnosti javnoga informiranja, tiskanja i raspačavanja

tiska i ostalih medija iz zemlje i inozemstva, proizvodnju i objavljivanje radijskog i televizijskog programa, kao i ostalih elektroničkih medija, autonomnost urednika, novinara i ostalih autora programskih sadržaja u skladu s pravilima struke.

Usprkos tome što Ustav ne jamči slobodu medija, nema sumnje da je sloboda medija upravo temeljna pretpostavka slobode izražavanja u demokratskom društvu, prije svega stoga što su mediji po prirodi stvari kreatori javnog mišljenja koje se oblikuje slobodom izražavanja misli.⁹

Međutim, sloboda izražavanja, kao ni sloboda medija nisu apsolutni ni neograničeni, već su ograničeni i Ustavom i zakonom.

Ustav RH u članku 16. stavku 1. dopušta da se ustavne slobode i prava ograniče, a to znači da se i pravo na slobodu izražavanja misli može ograničiti, i to samo zakonom radi zaštite slobode i prava drugih ljudi te pravnog poretka, javnog morala i zdravlja.

Pritom valja voditi računa o tome da ta ograničenja budu u okvirima koje dopušta odredba članka 10. Konvencije time da je stavkom 2. istog članka određeno da svako ograničenje slobode i prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

U cilju onemogućavanja zlorabe slobode izražavanja i slobode medija, člankom 3. stavkom 3. ZM propisano je da je slobodu medija dopušteno ograničiti samo kada je i koliko je to nužno u demokratskom društvu zbog interesa nacionalne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnoga reda i mira, sprječavanja nereda ili kažnjivih dijela, zaštite zdravlja i morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta ili nepristranosti sudbene vlasti samo na način propisan zakonom.

Stavkom 4. člankom 3. ZM propisano je da je zabranjeno prenošenje programskih sadržaja u medijima poticati ili veličati nacionalnu, rasnu, vjersku, spolnu ili ostalu neravnopravnost ili neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat.

3.1. OPĆA NAČELA SLOBODE IZRAŽAVANJA

Sloboda izražavanja je osnova demokratskog društva i uvjet je društvenog napretka kao i uvjet ostvarivanja pojedinca.

---

⁹ Tako i Prancić, V.:Pravo na ispravak objavljene informacije i pravo na odgovor na objavljenu informaciju prema Zakonu o medijima, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, broj 5/2008, str. 1231.-1280.

Da bi pluralističko i demokratsko društvo moglo funkcionirati ključan je slobodan protok informacija, a osnova za to je upravo da pravni poredak prihvaća i štiti slobodu mišljenja i izražavanja misli.

Sloboda izražavanja misli u demokratskom društvu upravo je temeljno jamstvo i pretpostavka ostvarivanja i svih ostalih ljudskih prava te obuhvaća različite oblike i načine traženja, širenja i primanja informacija i ideja bilo kojim sredstvima i bez obzira na granice.

Ona je u isto vrijeme jedno od temeljnih prava građanina jer bez nje nema ni demokracije. Time što sloboda izražavanja omogućuje suprotstavljanje mišljenja ona zapravo predstavlja put društvenog napretka.

Europski sud za ljudska prava je još u predmetu Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva iz 1976. izrazio stajalište o tome na koji način sud tumači pravo na slobodu izražavanja i njezinu ulogu u demokratskom društvu: „Sloboda izražavanja predstavlja jedan od bitnih temelja demokratskog društva, jedan od bitnih uvjeta za njegov napredak, kao i za razvoj svakog čovjeka. Ona se odnosi ne samo na informacije ili ideje koje primamo s naklonošću ili ih smatramo neškodljivim ili nevažnim, već i na one koje su uvredljive, šokantne, uznemirujuće za državu ili bilo koji dio pučanstva. To su zahtjevi pluralizma, snošljivosti i širokogrudnosti bez kojih nema demokratskog društva.“

3.2. STAJALIŠTA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA I USTAVNOG SUDA RH O SLOBODI IZRAŽAVANJA

U praksi Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske o zaštiti prava na slobodu izražavanja izražena su neka od najznačajnijih načelnih stajališta¹⁰ koja ujedno predstavljaju osobite okolnosti kod procjene razmjernosti miješanja („zadiranja“) u pravo osobnosti. To su:

- Pravo na slobodu izražavanja od iznimnog je značaja za ostvarenje i razvoj demokracije, ideala slobode, pravde i vladavine prava u demokratskom društvu koje je ustrojeno i pravno uređeno u modernoj ustavnoj državi
- Ostvarivanje prava na slobodu izražavanja bitna je pretpostavka za ostvarivanje i zaštitu drugih ljudskih prava i temeljnih sloboda.
- Pravo na slobodu izražavanja je složeno pravo koje je s jedne strane izvedeno iz ideala slobode kao najviše vrijednosti i cilja modernog društva, a s druge strane obuhvaća niz drugih prava i sloboda
- Granice u kojima se ostvaruju prava na slobodu izražavanja s obzirom na prihvatljivost javne kritike moraju biti šire u odnosu na političare i druge javne

---

¹⁰ Detaljnije u: Arlović, M., Pravo na slobodu izražavanja misli, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, broj 2/2016, str. 377.-441.

osobe nego za privatne osobe, šire u odnosu na državne dužnosnike, službenike i namještenike kad se one odnose na poslove i svojstvo koje te osobe imaju nego za privatne pravne osobe i moraju biti u ravnoteži s predmetom rasprave o političkim i/ili drugim javnim pitanjima s očekivanim razumnim, opravdanim i legitimnim javnim interesima.

- Javne i političke osobe moraju biti spremne na kritiku novinara i medija, i to sa šireg i obuhvatnijeg aspekta nego privatne osobe, ali povezano uz njihove javne funkcije i dužnosti te izvršavanje poslova zbog njihove realizacije, a napose zbog višeg stupnja zainteresiranosti šire javnosti kada je dopušteno izražavanje medija kroz provokaciju i pretjerivanje.
- Svako uključivanje pojedinca u javnu arenu ili javnu raspravu samo po sebi služi za određivanje kriterija snošljivosti koje on mora imati prema kritici kao sredstvu ostvarivanja prava na slobodu izražavanja.
- U reguliranju, provedbi i zaštiti prava na slobodu izražavanja država ima, uz negativne, i pozitivne ovlasti i dužnosti.
- Zaštita pojedinaca od kritike koja se temelji isključivo na njegovoj funkciji ili dužnosti odnosno statusa u društvu prevelika je povlastica i nije u skladu s pravom na slobodu izražavanja.
- Neprihvatljivo je ostvarivanje prava na slobodu izražavanja kad se ono ostvaruje izražavanjem ideja i misli, informacijama i njihovim širenjem na osobito ponižavajući i uvredljiv način. Upotrebu takvog jezika u ostvarivanju prava na slobodu izražavanja ne opravdava ni javni interes ni bilo koja stvar od općeg značenja.
- Svako ograničenje prava na slobodu izražavanja mora biti propisano zakonom ili pravnim propisom zakonske snage u skladu s ustavnim i konvencijskim pravom utvrđenim i propisanim uvjetima i kriterijima.
- U rješavanju sporova proizašlih iz ostvarivanja prava na slobodu izražavanja putem novinara, novina i drugih medija da informiraju javnost o pitanjima i problemima od općeg i javnog interesa te o djelovanju javne vlasti, u njihovom ograničavanju uvijek je potrebno provesti testove opravdanosti (vaganje) s ciljem određivanja kojem od interesa dati prednost.
- Kod dokazivanja povrede prava na slobodu izražavanja moraju se razlikovati činjenice od vrijednosnih sudova jer se činjenice mogu dokazati, a istinitost vrijednosnih sudova ne podliježe dokazivanju.
- U zaštiti prava na slobodu izražavanja država mora osigurati pristup sudu i sudsku zaštitu.
- Svim slučajevima izricanja kazni i drugih mjera potrebno je ispitati razmjernost težini povrede prava na slobodu izražavanja u konkretnom slučaju. Vlada, upravne i sudbene vlasti moraju dokazati opravdanost izrečenih kazni i drugih mjera u svakom pojedinom slučaju, poglavito ako su im u istoj stvari bila na raspolaganju blaža sredstva.
- Priroda, težina i opseg kazne te relevantnost i dostatnost odlučivanja domaćih sudova predstavljaju značajna pitanja za ocjenu razmjernosti, potrebe i opravdanosti njihovog miješanja.

4. OPĆENITO O SADRŽAJU PRAVA PRIVATNOSTI

Članak 8. EKLJP

Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite i prava sloboda drugih.

Glavna svrha članka 8. EKLJP je zaštita od proizvoljnog miješanja u privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje. To je klasična negativna obveza koju ESLJP opisuje kao osnovni cilj članka 8., ali države članice također imaju pozitivne obveze osigurati poštovanje prava iz članka 8. čak i između privatnih stranaka.

Kao i u slučaju negativnih obveza, pri provedbi svojih pozitivnih obveza na temelju članka 8. države uživaju određenu slobodu procjene. Pri utvrđivanju opsega te slobode procjene potrebno je uzeti u obzir brojne čimbenike. Kada je u pitanju osobito važan aspekt postojanja ili identiteta pojedinca sloboda procjene dana državi bit će ograničena.

Ustav RH člankom 35. jamči svakome poštovanje i pravnu zaštitu njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

ZM u članku 7. stavku 1. propisuje da svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti, te u isto vrijeme određuje i granice slobode medija po pitanju zaštite prava privatnosti ako se isto razumije kao osobni i obiteljski život, a prije svega pravo na život prema vlastitom izboru i opredjeljenju.

Tako prema članku 7. stavku 2. ZM osoba koja obavlja javnu službu ili dužnost ima pravo na zaštitu privatnosti, osim u slučajevima koji su u vezi s javnom službom ili dužnosti koju osoba obavlja, dok je stavkom 3. istog članka propisano da osoba koja svojim izjavama, ponašanjem i ostalim djelima u vezi s njezinim osobnim ili obiteljskim životom sama privlači pozornost javnosti, ne može zahtijevati jednaku razinu zaštite privatnosti kao ostali građani.

5. RAZRJEŠENJE SUKOBA IZMEĐU PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA I PRAVA NA ZAŠTITU PRIVATNOSTI

Iz naprijed navedenoga jasno je da se pravo na slobodu izražavanja misli i pravo na zaštitu privatnosti po naravi stvari često sukobljavaju, pa je potrebno pravično razriješiti taj sukob.

Pri razrješenju tog sukoba temeljno je pravno načelo da se uporabom jednog prava ili slobode ne smije ugroziti ili ukinuti neko drugo pravo ili sloboda, nego se svako pravo i sloboda u određenoj mjeri ograničuje kako bi opstalo i ono drugo pravo ili sloboda.

U demokratskim državama temelji kriterij utvrđivanja granice slobode izražavanja misli prema pravu na zaštitu privatnosti jest opravdani interes javnosti pri čemu u svakom konkretnom slučaju u kojem postoji opravdani interes javnosti da bude upoznata s osobnim ili obiteljskim životom pojedinca, sloboda izražavanja smatra se važnijom od prava na zaštitu privatnosti pa se povreda privatnosti u tom slučaju smatra dopuštenom.¹¹

Ovo proizlazi iz odredbe članka 8.ZM kojom je određeno da nema povrede prava na zaštitu privatnosti ako u vezi s informacijom prevladava opravdani javni interes nad zaštitom privatnosti u odnosima djelatnost novinara ili na informaciju.

Kod odlučivanja u postupcima u kojima dolazi do sukoba između slobode izražavanja i prava na zaštitu privatnosti, Europski sud za ljudska prava naglašava da je nužno da odluke nacionalnih sudova budu razumne te da se temelje na pažljivoj i *bona fide* ocjeni okolnosti predmeta, kao i da daju relevantne i dostatne razloge za svoje odluke te da razlozi upućuju da su relevantna postupovna jamstva zadovoljena (primjerice Narodni list d.d. protiv Hrvatske iz 2018).

5.1. STRUKTURA RAZMATRANJA SUPROTSTAVLJENIH PRAVA

a) U svakom konkretnom slučaju potrebno je, a vezano uz strukturu razmatranja suprotstavljenih prava, utvrditi potpada li određeni oblik izražavanja pod zaštitu iz članka 10. ESLJP. Tu svakako spadaju zaštićeni oblici izražavanja u vidu iznošenja informacija u medijima i novinarsko izražavanje s čime se domaći sudovi najčešće susreću u postupcima radi naknade štete prema ZM.

Drugi zaštićeni oblici izražavanja su radio i televizijske emisije, umjetničko izražavanje, znanstveni radovi, politički govor, parlamentarna debata, opće publikacije ili pamfleti, izražavanje kroz fikcije, blasfemija, iznošenje sumnji na kazneno djelo, iznošenje službenih tajni, zaštita zviždača, kritiziranje pravosuđa,

---

¹¹ Tako Prančić, V., *ibid.*, str. 1234.-1235..

komercijalno izražavanje, političke kampanje, objavljivanje fotografija, sloboda izražavanja na internetu, ekspresivno izražavanje, izražavanjem odijevanjem, izražavanje kod prosvjeda, izražavanje u kontekstu edukacije.

Valja naglasiti da su oblici izražavanja izvan opsega zaštite članka Konvencije:

- Negiranje holokausta (Garaudy protiv Francuske, 2003.)
- Veličanje nasilja (Surek protiv Turske br.1. 1999.)
- Govor mržnje (Feret protiv Belgije 2009.);¹²

b) Zatim je potrebno ocijeniti postoji li „zadiranje“ u zaštićeno konvencijsko pravo pri čemu je zadiranje svako miješanje, ograničenje ili ometanje ostvarivanja konvencijskog prava od strane javne vlasti.

Uobičajeni oblici zadiranja: naknada štete (Narodni list protiv Hrvatske, 2018), zabrana distribucije publikacija, privremena mjera u građanskom postupku, pretraga doma i ureda novinara, nalog za oduzimanje publikacije, naknada štete i nalog za objavu članka, naknada štete i nalog za objavu presude, nalog za ispravak publikacije i naknada štete.

Pritom je važno utvrditi je li zadiranje odnosno ograničavanje prava predviđeno zakonom, je li zakon određene kvalitete, odnosno je li dostupan i predvidljiv. ESLJP tolerira nemogućnost postizanja potpune preciznosti i određenosti u izričaju zakona te prihvaća da je ponekad nužna sudska interpretacija pojedinih odredba.

c) Potom je važno utvrditi ima li ograničenje legitiman cilj. Legitiman cilj koji se želi postići miješanjem je strogo određen člankom 10. stavkom 2. odnosno člankom 8. stavkom 2. EKLJP.

U slučaju iz članka 10. taj legitiman cilj može biti: interes državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti, javni red i mir, sprječavanja nereda ili zločina, zaštita zdravlja ili morala, zaštita ugleda ili prava drugih, sprječavanje odavanja povjerljivih informacija, očuvanje autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

U slučaju iz članka 8. stavka 2. spisak okolnosti kojima prava iz članka 8. stavka 1. mogu biti legitimno ograničena su: interes nacionalne i javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanje nereda ili kriminala, zaštita zdravlja ili morala i zaštita prava i sloboda drugih.

---

¹² U europskom pravnom prostoru govor mržnje spada u oblike izražavanja koji se mogu ograničiti i koji nisu zaštićeni slobodom izražavanja, pa je sankcioniranje govora mržnje dopušteno ograničenje prava na slobodu izražavanja. Govor mržnje predstavlja izražavanje mrzilačkih i/ili uvredljivih sadržaja kojima se izražava ili potiče mržnja, diskriminacija ili nasilje ili koji izruguju, omalovažavaju, ponižavaju te dehumaniziraju ili obezvrjeđuju. Mrzilački govor mora biti usmjeren protiv određenih ciljanih društvenih skupina, njihovih pripadnika koji se mogu identificirati po određenim zajedničkim objektivnim značajkama kao što su rasa, boja kože, nacionalno ili etničko podrijetlo, vjera, spol, seksualna orijentacija, rodna pripadnost i slično.

d) Konačno potrebno je ocijeniti je li zadiranje razmjerno odnosno je li bilo nužno u demokratskom društvu. Pritom se ocjenjuje je li postignuta pravična ravnoteža između zaštite legitimnog interesa i zaštite konvencijskog prava, a države imaju polje slobodne procjene koje je najuže u slučaju političkog govora. Najšire polje slobodne procjene države imaju kada je riječ o pitanjima javnog morala, pristojnosti i religije. Kad je riječ o pitanjima od nedovoljnog javnog interesa u demokratskom društvu ograničenja slobode izražavanja moraju se tumačiti restriktivno.

5.2. KRITERIJI ZA OCJENU RAZMJERNOSTI ODNOSNO URAVNOTEŽIVANJA SLOBODE IZRAŽAVANJA I PRAVA NA ZAŠTITU PRIVATNOSTI

Sloboda izražavanja i zaštita privatnosti osobe načelno uživaju istu zaštitu jer su to prava istog ranga, ali i prava koja se po prirodi stvari najčešće sukobljavaju. Zato je zadatak sudova uravnotežiti ta prava i ocijeniti koje je od dvaju suprotstavljenih prava istog ranga u okolnostima konkretnog slučaj pretežnije.

Europski sud za ljudska prava je u svojim odlukama, prije svih u predmetu Axel Springer SE i RTL Televizija GMBH protiv Njemačke, zahtjev broj 51405/12, presuda od 21. rujna 2012., utvrdio nekoliko kriterija koje su nacionalni sudovi dužni poštovati prilikom vaganja ili balansiranja između sukobljenih interesa zaštićenih člankom 8. i člankom 10. EKLJP. To su:¹³

- 1. doprinos izražavanja raspravi o javnom interesu**, što je predmet javnog interesa ovisi o okolnostima konkretnog slučaja. ESLJP je priznao postojanje takvog interesa ne samo kad se objava odnosila na politička pitanja ili zločine, nego i kad je bila riječ o sportskim pitanjima ili umjetničkim izvođačima. No, kad su u pitanju glasine o bračnim teškoćama predsjednika republike ili financijske poteškoće poznatog pjevača ESLJP to nije smatrao predmetom od javnog interesa;
- 2. koliko je poznata osoba o kojoj se radi i što je predmet članka**, uloga i funkcija osobe i priroda aktivnosti koje su predmet objave u medijima važan je kriterij pravičnog vaganja sukobljenih interesa. S tim je u vezi važna razlika između privatnih osoba od onih koje djeluju javno. Privatna osoba nepoznata javnosti može tražiti posebnu zaštitu svog prava na privatni život. Suprotno tome, javne osobe u pravilu ne mogu. Pritom valja posebno imati na umu radi li se o izvještavanju o činjenicama koje mogu pridonijeti raspravi u demokratskom društvu od onih koje to ne mogu. U slučaju izvještavanja o javnom djelovanju političara mediji obavljaju svoju ulogu društvenog korektiva prenošenjem informacija i ideja o pitanjima od javnog interesa, dok je u slučaju izvještavanja o privatnom životu pojedinca ta uloga manje važna;

---

¹³ Detaljna analiza ove odluke u: Omejec, J.; Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava Strasbourški aquis, Zagreb, 2013.str. 1238.-1239.

3. **prethodno ponašanje osoba u pitanju**, činjenica da je neka osoba surađivala s medijima u nekim ranijim prilikama ne može biti razlog da se tu stranku potpuno liši zaštite od objave sporne informacije, fotografije i sl.;
4. **sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja**, način na koji su fotografija ili članak objavljeni i način na koji je osoba predstavljena u članku ili fotografiji mogu biti faktor koji je potrebno uzeti u obzir. Opseg u kojem su fotografija ili članak distribuirani mogu također biti značajni u ovisnosti o tome jesu li novine nacionalne ili lokalne i tiskaju li se u velikoj ili ograničenoj nakladi;
5. **okolnosti u kojima su objavljene informacije**, kontekst objavljivanja spornih informacija ili fotografija, je li osoba dala pristanak za objavljivanje ili ne. Za privatnu osobu nepoznatu javnosti objava fotografije može predstavljati znatnije zadiranje u njezino pravo na privatnost od pisanog članka;
6. **metoda kojom su podaci o osobi pribavljeni i njihova točnost**, tiče se pitanja postupanja novinara u dobroj vjeri jer zaštita koju novinarima pruža članak 10. EKLJP postoji samo ako novinari rade u dobroj vjeri te daju pouzdane i precizne informacije u skladu s novinarskom etikom, i
7. **priroda i težina sankcije** su također kriteriji koje je potrebno uzeti u obzir kod vaganja suprotstavljenih interesa.¹⁴

Ustavni sud Republike Hrvatske je ova načelna stajališta prihvatio u odlukama U-III-1876/2018, U-III-1898/2018 od 14. studenoga 2019., kao i u odlukama U-III-7479/2014 od 16. prosinca 2015. , broj U-III-2195/2016 od 2. studenog 2016. i broj U-III-2588/2016 od 8. studenog 2016. te je ispitujući opravdanost prigovora miješanja u jamstvo slobode mišljenja i izražavanje misli tijekom ustavnosudskih postupaka proveo test nužnosti.

Kroz praktične primjere u nastavku ovog rada biti će prikazane i odluke domaćih sudova u kojima se na više ili manje izravan način sudovi vode ovim kriterijima.

6. ZAKLJUČAK

Usprkos tome što veliki broj nacionalnih i nadnacionalnih pravnih akata čine pravni okvir za zaštitu slobode izražavanja, s jedne strane, i prava na zaštitu privatnosti, s druge, okolnost što oni ne propisuju niti uređuju međusobni odnos između prava na zaštitu privatnosti i slobode medija te slobode izražavanja nameće sudovima obvezu kreiranja kriterija uravnoteživanja tih prava kada su ona međusobno suprotstavljena.

Zbog toga su mjerila koja svojim odlukama pruža ESLJP, a koja slijedi i Ustavni sud RH važan putokaz domaćim sudovima za rješavanja ovih konflikata u cilju postizanja što većeg stupnja zaštite prava najvišeg ranga.

---

¹⁴ Omejec, J., ibid, str.1243.-1244.

7. PRAKTIČNI PRIMJERI IZ SUDSKE PRAKSE

7.1. Europski sud za ljudska prava

7.1.1. Axel Springer SE i RTL televizija GMBH protiv Njemačke, zahtjev broj 51405/12 presuda od 21. rujna 2012.

Činjenice:

Podnositelji zahtjeva su dva njemačka medijska društva: Izdavačka kuća Axel Springer SE i televizijska kuća RTL televizija GMBH. Oba medija izvještavala su o kaznenom postupku koji se vodio protiv S., mladića koji je bio optužen za ubojstvo svojih roditelja u lipnju 2010. i koji je priznao počinjenje tog kaznenog djela. Prema nalazu i mišljenju vještaka u trenutku počinjenja kaznenog djela bolovao je od shizoidnog poremećaja ličnosti.

Fotoreporterji zaposleni u društvima podnositelja prisustvovali su raspravama na regionalnom sudu u Potsdamu. Prije početka prve rasprave održane 11. siječnja 2011. predsjednik vijeća izvjestio je novinare da se lice tuženika mora učiniti neprepoznatljivim prije nego što se obajve ikakve slike.

Nekoliko dana nakon prve rasprave predsjednik vijeća poslao je obrazloženi nalog nizu novinara, uključujući i neke od novinara koji rade za društvo podnositelja zahtjeva. U nalogu je navedeno kako je samo novinarima koji su se registrirali na sudu i dali jamstva da će prije objavljivanja svojih materijala učiniti lice S. neprepoznatljivim, na primjer zamučivanjem, dopušteno snimanje ili fotografiranje.

Istaknuto je da prava osobnosti S, koji nikada nije bio predmetom javne pozornosti i koji je zatražio da se njegov identitet sakrije pretežu nad javnim interesom za informiranjem.

Društvo podnositelji zahtjeva naknadno su podnijeli prigovor kojim su tražili da se sudski nalog ukine ističući da je S. priznao počinjenje kaznenog djela prvog dana postupka. Predsjednik vijeća potvrdio je svoj nalog. U veljači 2012. Savezni ustavni sud odbio je razmotriti ustavnu tužbu koju su podnijela društva, a S. je u međuvremenu osuđen za ubojstvo.

Društva podnositelji zahtjeva prigovorili sud da je sudski nalog povrijedio njihova prava na slobodu izražavanja iz članka 10. EKLJP.

Ocjena suda:

Sud je utvrdio da nije došlo do povrede članka 10. Konvencije smatrajući da je predsjednik vijeća u rješavanju sukoba između suprotstavljenih interesa primjenjivao mjerodavne odredbe domaćeg prava, pažljivo razmotrivši relevantne aspekte predmeta.

Njegov nalog je bio razmjeran legitimnom cilju kojem se težilo, to jest zaštita prava osobnosti S. za vrijeme njegova suđenja tijekom kojeg se imao smatrati nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja. Naime, nalog nije predstavljao posebno strogo ograničenje na izvješćivanje. Snimanje slika kao takvih nije bilo ograničeno, nalogom je samo zabranjeno objavljivanje slika na kojima bi se S. mogao prepoznati.

Nadalje, interes javnosti za konkretan kazneni predmet bio je ograničen, a informacije o fizičkom izgledu S. nisu mogle značajno pridonjeti raspravi o tom predmetu. S. nesumnjivo nije bio javna osoba iako su njegove fotografije prethodno bile objavljene u nekim njemačkim novinama prije rasprave, na tim je slikama bio prikazan u puno mlađoj dobi pa ga javnost nije mogla prepoznati. S. nikada nije tražio medijsku pozornost niti je davao javne komentare. Upravo suprotno, on je izričito zatražio da ga se zaštiti od izvješćivanja uslijed kojeg bi mogao biti prepoznat.

Bez obzira što je S priznao počinjenje zločina kako policiji tako i na početku postupka, Sud je istaknuo kako zbog priznanja samog po sebi nije prestalo vrijediti načelo presumpcije nevinosti. Štoviše, kako je S. bolovao od shizoidnog poremećaja ličnosti, kazneni sud je morao pažljivo preispitati priznanje kako bi potvrdio da je točno i pouzdano. Konačno, treba uzeti u obzir da bi objavljivanje slika na kojim bi se tuženik mogao prepoznati moglo negativno utjecati na kasniju društvenu rehabilitaciju ako bude osuđen.

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.1.2. Mladina d.d. Ljubljana protiv Slovenije, zahtjev br.20981/10 od 17. travnja 2014.

Činjenice:

Društvo podnositelj objavilo je članak koji je žestoko kritizirao S.P.-a, tadašnjeg zastupnika u slovenskom Parlamentu, zbog njegovih komentara i ponašanja tijekom rasprave o pravnom statusu osoba u istospolnim zajednicama. Članak je opisao SP-a kao „mozgovnog invalida“, koji u zemlji koja nema tako ograničene ljudske potencijale ne bi mogao naći niti posao podvornika u osnovnoj školi. Naime, u navedenoj debati S.P. je opisao homoseksualne osobe kao nepoželjne u društvu, a pritom je imitirao homoseksualne muškarce upotrijebivši specifične geste. S.P. je tužio Mladinu d.d., dosuđena mu je naknada štete, a Mladina d.d. je morala objaviti uvod i izreku presude u svom tjednom časopisu. Domaći sudovi su utvrdili da su sporni komentari objektivno uvredljivi, bez dostatne činjenične osnove, te da uvredljivi rječnik nije imao za cilj širenje informacija javnosti.

Podnositelj tome prigovara smatrajući da mu je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

Ocjena suda:

Sporna izjava objavljena je u tisku u okviru političke rasprave o pitanju od javnog interesa. U takvom kontekstu dozvoljeno je vrlo malo ograničenja prava na slobodu izražavanja. Naime, političari moraju pokazati veći stupanj tolerancije nego privatne osobe, osobito kada su prethodno iznijeli tvrdnje podložne kritici. Sud je ponovio kako novinarska sloboda može podrazumjevati određeno pretjerivanje, čak i provokaciju.

Izrazi koji su korišteni pri opisu S.P. ovog ponašanja doista su bili ekstremni i mogli su se smatrati uvredljivima. No sporna primjedba koja ga je opisala kao „mozgovnog invalida“ je vrijednosni sud. Činjenice na kojima se temeljila ta izjava detaljno su navedene, a nakon njihovog opisa slijedio je autorov komentar koji je prema mišljenju suda, bio metaforički. U okolnostima napete debate, u kojoj su mišljenja izražavana s vrlo malo zadržke, sud smatra da je sporna tvrdnja predstavljala snažno neslaganje, a ne činjeničnu osnovu S.P. mentalnih sposobnosti. U tom svjetlu opis njegovog govora i ponašanja treba smatrati dovoljnom osnovom za spornu tvrdnju.

Štoviše izjava je protututeža S.P. primjedbama koji se mogu smatrati ismijavanjem i promoviranjem negativnih stereotipa. Naposljetku članak je odgovarao ne samo S.P. provokativnim komentarima već i stilu u kojem su isti izrečeni. Čak i uvredljiv jezik, koji načelno ne uživa zaštitu prava na slobodu izražavanja ukoliko mu je uvreda jedina svrha može biti zaštićen tim pravom ako ima isključivu stilsku svrhu.

Imajući u vidu kontekst u kojem je izrečena sporna izjava, kao i stil članka Sud smatra da nije došlo do ničim izazvanog osobnog napada. Stoga domaći sudovi nisu na uvjerljiv način utvrdili nužnu društvenu potrebu zbog koje bi S.P. ugled bio stavljen iznad prava na slobodu izražavanja u demokratskom društvu.

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.1.3. Narodni list d.d. protiv Hrvatske, zahtjev br. 2782/12, 8. studenoga 2018.

Činjenice:

U tjedniku Narodni list objavljen je članak pod naslovom „Suca B. treba prikovati na stup sramote“, u kojem je navedeno: "Sudac Županijskog suda u Zadru B.B. došao čestitati na otvaranju dnevne novine. Iako je ovo po standardima Kodeksa sudačke etike nedopušteno jer postoji potencijalni sukob interesa, B. je ipak navratio ispiti čašicu sa svojim poznanikom iz drugih vremena. Dolazak B. prošao bi neprimijećeno da ovaj sudac nije postao slavan izvan granica Hrvatske nezakonitim potpisivanjem naloga za pretres poslovnih prostorija Narodnog lista. Tim odobrenjem horda policajaca upala je u poslovne prostorije Narodnog lista tražeći slike njegove kolegice sutkinje S.K. To je bio presedan nepoznat u zapadnim demokracijama. Što B. ima raditi o novinarskim krugovima poznato je samo ekipi oko S. U zapadnom svijetu takve suce novinari prikuje na stup sramote".

Nakon što je tjednik odbio objaviti ispriku, sudac je pokrenuo parnični postupak radi naknade štete zbog povrede prava osobnosti. Domaći sudovi su presudili u njegovu

korist i naložili nakladniku Narodnog lista isplatu iznosa od 50.000,00 kuna na ime neimovinske štete. I Ustavni sud odbio je nakladnikovu ustavnu tužbu.

Nakladnik Narodnog lista prigovarao je pred ESLJP da mu je dosudom naknade štete zbog povrede ugleda suca povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja.

Ocjena suda:

ESLJP sud je ukazao na opća načela sažeta u predmetu Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske prema kojima Sud mora utvrditi je li miješanje kojemu se prigovara doseglo određenu razinu ozbiljnosti koja dovodi u pitanje osobno uživanje prava na privatni život, te je li bilo u skladu s prevladavajućom društvenom potrebom, pri čemu države imaju određenu slobodu procjene postojanja takve potrebe. Zadatak ESLJP jest ocijeniti odluke koje su domaći sudovi donijeli temeljem svoje slobodne procjene te razmotriti miješanje kojemu se prigovara u cjelini, uključujući sadržaj primjedbi protiv podnositelja i kontekst u kojem su te primjedbe iznijete. Nadalje, mora utvrditi jesu li razlozi koje su navela državna tijela kako bi opravdala miješanje relevantni i dovoljni te je li poduzeta mjera bila razmjerna legitimnom cilju.

Prilikom ocjenjivanja razmjernosti miješanja, Sud ukazuje na potrebu razlikovanja izjava o činjenicama i vrijednosnih prosudbi, ali također ukazuje na nužnost uzimanja u obzir prirode i ozbiljnosti nametnute sankcije.

Sud je utvrdio da je miješanje u podnositeljevu slobodu izražavanja (donošenjem presude) bilo propisano domaćim zakonima i težilo legitimnom cilju zaštite ugleda suca, ali nije bilo nužno u demokratskom društvu. Utvrđujući prvo da se sporni članak odnosio na pitanje od javnog interesa, na skretanje pažnje javnosti na način funkcioniranja pravosuđa, Sud je istaknuo da u okviru članka 10. ESLJP postoji mali prostor za ograničavanje političkog govora ili rasprave o pitanjima od javnog interesa stoga što postoji visok stupanj zaštite slobode izražavanja. To podrazumijeva sasvim malu slobodu procjene sudova kada se primjedbe odnose na pitanja od javnog interesa, osobito na primjedbe o funkcioniranju sudbene vlasti.

Pritom je Sud istaknuo da je ponekad potrebno zaštititi sudbenu vlast od iznimno štetnih i neosnovanih napada zbog važnosti održavanja povjerenja javnosti u sudbenu vlast, a imajući na umu da suci zbog dužnosti diskrecije ne mogu odgovoriti na njih, ali je također ocijenio da to ne može dovesti do zabrane izražavanja mišljenja pojedinaca o pitanjima od javnog interesa povezanih s funkcioniranjem pravosudnog sustava ili do zabrane bilo kakvog kritiziranja sudbene vlasti uobličjenih u vrijednosne sudove koji imaju dostatnu činjeničnu osnovu.

ESLJP je prihvatio zaključak domaćih sudova da je sporni članak sadržavao vrijednosne sudove, ali je ocijenio da domaći sudovi nisu ispitivali jesu li ti vrijednosni sudovi bili činjenično utemeljeni. U predmetnom su članku istaknuta dva događaja u

kojima je sudjelovao sudac: odlazak na proslavu kontroverznog lokalnog poduzetnika i neopravdano izdavanje naloga o pretrazi. Premda je članak sadržavao vrlo oštre kritike, pretjerivanje i grubu metaforu, ESLJP je, suprotno domaćim sudovima, utvrdio da nije bio uvredljiv ističući primjeri uvredljivih izjava navedene u predmetu Radobuljac protiv Hrvatske, kao i u predmetu Skalka protiv Poljske u kojem je zastupnik nazvao suca „nevažnim kretenom”, „budalom”, „ograničenim pojedincem”, te „izrazitim kretenom”).

Osim toga, ESLJP je zaključio da miješanje u slobodu izražavanja društva podnositelja zahtjeva nije bilo razmjerno legitimnom cilju zaštite ugleda ili prava drugih stoga što šteta ugledu suca nije bila toliko ozbiljna da bi opravdala iznos naknade neimovinske štete od 50.000,00 kuna, jer hrvatski sudovi dosuđuju 2/3 tog iznosa za duševne boli zbog smrti brata/sestre. Tako visok iznos naknade mogao bi odvratiti građane od otvorene rasprave o pitanjima od javnog interesa.

Sud je utvrdio povredu prava na slobodu izražavanja nakladnika kao podnositelja zahtjeva.

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.2. Ustavni sud Republike Hrvatske

Odluke U-III-1876/2018, U-III-1898/2018 od 14. studenog 2019.

Ustavna tužba podnositeljice L.H. usvojena, Ustavna tužba podnositelja S.R. djelomično usvjena, te ukinute presude Županijskog suda u Velikoj Gorici GŽ-1483/2016 od 6. veljače 2018. i presuda Općinskog suda u Novog Zagrebu Pn-2/2016 od 27. travnja 2016., predmet vraćen Općinskom sudu u Novom Zagrebu na ponovni posutpak.

Podnositelji su zatražili naknadu štete nastale objavom novinskog članka smatrajući da štetnu radnju predstavlja oprema spornog članka odnosno njegov naslov „Odvjetnici klijente tražili preko pedofila u Zagrebu“. Smatraju kako naslov teksta prejudicira utvrđenje da je sadržaj podnijete prijave istinit i osporavaju da bi postupali na način kako je to prikazano u podnijetoj prijavi.

Njihov je zahtjev odbijen pred sudovima s obrazloženjem kako prvotužitelj i drugotužiteljica nisu dokazali uzročnu posljedičnu vezu između te protupravne štetne radnje i nastalih povreda.

Inače, člankom se prenosi sadržaj prijave koja je prije objave spornog članka podnijeta odvjetničkoj komori protiv podnositelja zbog povrede kodeksa odvjetničke etike od strane prvotužitelja i drugotužiteljice, dok iz očitovanje predsjednika komore proizlazi kako će se disciplinski postupak tek provesti. U članku se potom navodi izjava drugotužiteljice koja je u svoje ime i ime prvotužitelja potvrdila postojanje

prijave protiv njih i iznjela tvrdnju kako su oboje osporili osnovanost iste i potvrdila kako je njihova stranka koju zastupaju.

Ocjena Ustavnog suda: u okolnostima u kojima sporna izjava utječe na ugled, čast, dostojanstvo Ustavni sud ponavlja načelna stajališta koja se odnose na slobodu izražavanja prema praksi Europskog suda za ljudska prava ističući i da pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno već se može ograničiti.

Pri tome test nužnosti u demokratskom društvu zahtijeva da sud pred kojim se nađe zahtjev za ograničenje nečije slobode izražavanja utvrdi je li ograničenje slobode izražavanja prijeko društveno potrebno i je li ono razmjerno legitimnom cilju te da za to ograničenje navede relevantne i dostatne razloge. Ograničenje prava na slobodu izražavanja mora se razmotriti u kontekstu slučaja u cjelini, uključujući sadržaj izjava i kontekst u kojemu su one dane.

Ustavni sud je ponovio da je sukob između slobode izražavanja i povrede prava na ugled, čast, dostojanstvo potrebno rješavati vaganjem relevantnih čimbenika koji se odnose na dvije zaštićene vrijednosti, s jedne strane pravo na slobodu izražavanja i s druge pravo na slobodu osobnog života.

Sud je naglasio da je riječ o pravima koja zaslužuju jedanku zaštitu te je zadatak sudova postići pravičnu ravnotežu između tih prava.

Kako bi se osigurala dosljednost i izbjeglo odlučivanje pri odgovaranju na pitanje koje od sukobljenih prava preteže u konkretnom slučaju i koje mu od njih potrebno pružiti zaštitu, US RH de poziva na praksu ESLJP u predmetu Axel Springer SE protiv Njemačke i okolnosti prema kojima se načelno ocjenjuje je li u konkretnom slučaju postignuta pravična ravnoteža između sukobljenih prava:

- a) Doprinosa raspravi u javnom interesu,
- b) U kojoj mjeri je osoba u pitanju poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava
- c) Prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi,
- d) Metode prikupljanja informacija i njihova provjerljivost
- e) Sadržaj, forma i posljedice objavljene informacije
- f) Ozbiljnost dosuđene sankcije i obeshrabrujući učinak tzv. chilling effect

Zadatak: Analizirati kriterije razmjernosti

7.3. GŽ-1044/2018 od 17. listopada 2019., Županijski sud u Varaždinu

"Predmet postupka je zahtjev tužitelja za naknadu neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti (prava na dobar glas, dostojanstvo, ugled i čast), a koju štetu mu je prouzročio tuženik objavom teksta pod naslovom "Jadi političkog minotaura" dana 28. siječnja 2016. u srpskom časopisu NIN, a u kojem tekstu je za tužitelja ustvrdio

da je "retard", "nemoguće biće, politički minotaur, ideološki jednorog", "ustaški klaun", "slaboumni zagrebački musliman" i "bijednik".

Prvostupanjski sud je, na temelju iskaza stranaka, svjedoka Lamije Hasanbegović, te dokumentacije u spisu, ocjenu osnovanosti zahtjeva tužitelja utemeljio na slijedećim nespornim i dokaznim postupkom utvrđenim činjenicama:

- da je imenovanje, kao i najava imenovanja, tužitelja za ministra kulture u Vladi Republike Hrvatske izazvalo reakciju dijela javnosti i medija, kao i da je bilo popraćeno prosvjedima dijela kulturnih radnika,

- da je tuženik kao novinar, želeći obraditi temu novoimenovane Vlade, napisao tekst "Jadi političkog minotaura" dana 28. siječnja 2016. u srpskom časopisu NIN, u kojemu je za tužitelja, između ostalog, napisao da je "retard", "nemoguće biće, politički minotaur, ideološki jednorog", "ustaški klaun", "slaboumni zagrebački musliman" i "bijednik",

- da je isti članak objavljen 31. siječnja 2016. u elektroničkoj verziji NIN-a i na facebook stranici istog lista,

- da iz izjave glavnog urednika NIN-a proizlazi da je sporni tekst dogovoren s autorom isključivo i samo za objavljivanje u NIN-u,

- da je prema podacima Global press-a u Sloveniji i Hrvatskoj prodano 130 komada tiskanih primjeraka časopisa NIN od 28. siječnja 2016.,

- da iz iskaza tuženika proizlazi da su u spornom tekstu izneseni njegovi vrijednosti sudovi o tužitelju kao novom ministru kulture te da se izrazi "retard", "nemoguće biće, politički minotaur, ideološki jednorog", "ustaški klaun", "slaboumni zagrebački musliman" i "bijednik" odnose isključivo na politički rad tužitelja, a ne na njegov osobni integritet,

- da iz iskaza tužitelja i saslušanih svjedoka proizlazi da je kod tužitelj zbog objave spornog teksta u kojem je prikazan kao pripadnik manjine vrijeđajući ga u kontekstu njegovog intelektualnog kapaciteta i vjeroispovijesti i kao osoba koju treba žaliti jer je jadona i nesposobna rasuditi da nikada neće biti prihvaćena, došlo do grubog narušenja njegovog dostojanstva, ugleda i časti.

Prvostupanjski sud je, prema ocjeni ovog suda, pravilno prihvatio tužbeni zahtjev tužitelja za zaštitu njegovog dostojanstva, časti i ugleda jer se radi o vrijednostima koje ulaze u krug temeljnih osobnih prava zaštićenih Ustavom. Naime, polazeći od utvrđenja da je tužitelj u vrijeme objave spornog članka tuženika bio izabran za ministra kulture u novoj Vladi Republike Hrvatske zbog čega je i objavljen članak tuženika kao prilog raspravi o tužitelju kao temi od javnog interesa, imajući u vidu da tužitelj kao dužnosnik uživa manju razinu zaštite od drugih osoba i da bi radi toga trebao iskazivati veći stupanj tolerancije na preispitivanje i kritiziranje svojih riječi i djela (a što ne spori niti sam tužitelj) kao i cjelokupni kontekst zbivanja na političkoj

sceni Republike Hrvatske u vrijeme objave spornog teksta, prvostupanjski sud utvrđuje da je tuženik u spornom tekstu iznio svoje vrijednosne sudove o tužitelju, ali da isti nisu iznijeti u dobroj vjeri jer su iznijeti uvredljivim riječima ("retard", "nemoguće biće, politički minotaur, ideološki jednorog", "ustaški klaun", "slaboumni zagrebački musliman" i "bijednik") kojima se upućuje čitatelja da je tužitelj osoba koju treba žaliti jer je jada i nesposobna rasuditi da nikada neće biti prihvaćena, ocijenivši da su takvi navodi tuženika o tužitelju objektivno podobni izazvati štetu.

Imajući u vidu da sporni tekst sadrži vrijednosne sudove tuženika o osobi tužitelja, da je tužitelj javna osoba zbog čega je i objavljivanje informacija o njemu u javnom interesu i da se pravo na slobodu izražavanja odnosi kako na informacije koje su blagonaklono prihvaćene ili se ne smatraju uvredljivima ili ne izazivaju nikakvu reakciju tako i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju, pravilan je zaključak prvostupanjskog suda da objavljena informacija nije iznijeta u dobroj vjeri i da je izazvala negativnu reakciju okoline tužitelja, kako u profesionalnom okruženju na poslu tako i u obitelji, ali i u drugom poznatom okruženju jer i po ocjeni ovog suda način na koji su prezentirane informacije u spornom članku isključuju postojanje dobre vjere, jer su izrazi koje je tuženik upotrijebio opisujući tužitelja sami po sebi uvredljivi i u uobičajenoj političkoj raspravi u hrvatskom društvu se upotrebljavaju u negativnom značenju te upućuju na namjeru vrijeđanja, a istima je tužiteljeva sposobnost, intelektualni kapacitet i profesionalnost stavljena na sumnju. Ne otklanjajući pravo tuženika da izrazi svoje mišljenje i iznese svoje vrijednosne sudove, valja istaknuti da to pravo nije neograničeno jer se s druge strane svakoj osobi jamči pravo na štovanje i pravnu zaštitu njegovog dostojanstva, časti i ugleda sukladno čl. 35. Ustava. Sloboda mišljenja i izražavanja misli (čl. 38. Ustava) ne znači, a kako to pogrešno smatra tuženik, da je dozvoljeno izjavama povređivati čast, dostojanstvo i ugled druge osobe, jer upravo suprotno u toj slobodi mišljenja i izražavanja misli, svi su ograničeni pravom druge osobe na poštovanje i pravnu zaštitu dostojanstva, časti i ugleda.

Stoga je prvostupanjski sud pravilno dao prednost pravnoj zaštiti jamstva štovanja tužiteljeva dostojanstva, ugleda i časti pred tuženikovom slobodom misli i izražavanja misli, te se razlozi koje je naveo prvostupanjski sud mogu smatrati dostatnim i relevantnim za takvo miješanje u tuženikovu slobodu izražavanja, slijedom čega je ostvarena pravična ravnoteža Ustavom zajamčenih suprotstavljenih prava tužitelja i tuženika i nije ostvarena povreda čl. 10. Konvencije...

Uzimajući u obzir okolnosti samog slučaja, mjesto objave, činjenicu da je tiskani primjerak časopisa NIN u kojem je objavljen sporni članak u Hrvatskoj i Sloveniji prodan u 130 primjeraka kao i činjenicu da su u vrijeme objave spornog tuženikovog članka o tužitelju u medijima bile mnogobrojne negativne reakcije na tužitelja i njegovo obnašanje dužnosti ministra kulture, kritike njegovog političkog svjetonazora, prozivke i zahtjevi za smjenom, stav je ovog suda da tužitelju pripada pravo na novčanu naknadu zbog povrede prava osobnosti (prava na dostojanstvo, čast i ugled) u novčanom iznos od 15.000,00 kn sukladno čl. 1100. st. 1. i st. 2. ZOO-a."

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.4. GŽ-906/17 od 2. prosinca 2019., Županijski sud u Splitu

„U postupku nije bilo sporno da je tuženik kao nakladnik u nedjeljnom broju dnevnika Jutarnji list od 28. lipnja 2015., objavio članak autora Denisa Kuljiša, pod naslovom: "Živa legenda, Đoli Manoli, broj 1 hrvatske udbaške sage" u kojem su objavljene informacije koje tužitelji smatraju štetnima, a čiji sadržaj glasi:

"Zlosretni Nacional, list koji sam u svoje doba osnovao, pa mi ga je moj bivši "mali od kužine", fotograf Ivo Pukanić, oteo i pretvorio u stručni bilten mafije i obavještajnog podzemlja, opet je uskrsnuo u operaciji kompromitacije koja počinje tom Manolićevom "ispoviješću". Izjavu je pribilježio Berislav Jelinić, bivši nastavnik na policijskoj školi u Dotrščini (u kojoj je Milijan Vaso Brkić magistrirao)" te "Odanle se Bero, Pukanićev biograf, autor knjige u kojoj, po mojem uvidu, nema nijedna točna informacija, prekomandirao za glavnog urednika pa u nakladi od 1000-2000 publicira priče namijenjene široj diseminaciji preko "neutralnih" medija."

U postupku je utvrđeno da je tema predmetnog članka u kojem su sadržane sporne objavljene informacije lik i djelo političara Josipa Manolića, dok su tužitelji spomenuti uzgredno.

Imajući na umu sadržaj spornih informacija, sud je prvog stupnja ocijenio da za zaključak da su sporne informacije objektivno podobne nanijeti štetu prvo i drugotužitelju na koje se odnose, nije potrebna studiozna analiza. Objavljenu informaciju da je tjednik Nacional stručni bilten mafije i obavještajnog podzemlja, unatoč svojoj slikovitosti i metaforičnosti, sud smatra činjeničnom tvrdnjom, a ne vrijednosnim sudom. Isto tako, sud smatra irelevantnim je li autor članka bio osnivač ili jedan od osnivača tjednika Nacional, ali ocjenjuje da to nije smisao spornih informacija, već je njihov smisao da je autoru članka, kao osnivaču, taj tjednik otet te pretvoren u glasilo podzemlja, u kojem kontekstu je svrha navoda da je autor članka osnivač toga tjednika ostaviti dojam da je autor dobro upućen u temu o kojoj piše, odnosno učiniti vjerodostojnom informaciju da je tjednik Nacional glasilo obavještajnog podzemlja, a sud cijeni da je ta informacija svakako objektivno podobna nanijeti štetu...

Sud je ocijenio da su sporne informacije objektivno podobne nanijeti štetu jer su neistinite i jer su povrijedile prava osobnosti obaju tužitelja, i to prava na ugled i dobar glas, čast, ime, odnosno tvrtku i slobodu privređivanja (prvotužitelj) odnosno prava osobnosti na ugled i čast, dostojanstvo i ime i poslovni integritet (drugotužitelj), a kako je dalje ocijenio da nije ispunjena ni jedna pretpostavka za oslobađanje od odgovornosti nakladnika iz članka 21. stavka 4. u vezi s stavkom 6. ZM-a, sud je u primjeni odredbe članka 1100. stavka 1. i 2. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18) prihvatio tužbeni zahtjev i obvezao tuženika nadoknaditi štetu prvotužitelju u iznosu od 45.000,00 kuna, a drugotužitelju

u iznosu od 50.000,00 kuna. Osnovano žalitelj ukazuje na nepravilnost primjene materijalnog prava kod prihvaćanja tužbenog zahtjeva.

Naime, odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva sud je prvog stupnja imao na umu samo pitanje je li tuženik povrijedio pravo osobnosti obaju tužitelja, ali u primjeni materijalnog prava na temelju činjenica što ih je pravilno utvrdio, nije vodio računa da se u postupku radi naknade štete nastale informacijom objavljenom u tisku zapravo radi o postupku u kojem se sukobljavaju dva prava istog ranga, s jedne strane pravo na zaštitu privatnosti koje uključuje pravo na zaštitu prava osobnosti, ali s druge strane i pravo na zaštitu slobode izražavanja.

...jasno je da se pravo na slobodu izražavanja misli i pravo na zaštitu privatnosti po naravi stvari često sukobljavaju. Pri razrješenju tog sukoba potrebno je imati na umu jedno od temeljnih pravnih načela, a to je da se uporabom jednog prava ili slobode ne smije ugroziti ili ukinuti neko drugo pravo i sloboda, nego se svako pravo i sloboda u određenoj mjeri ograničuje kako bi opstalo i ono drugo pravo ili sloboda.

U okolnostima konkretnog slučaja, članak u kojem je objavljena sporna informacija zapravo je nastao kao reakcija na članak objavljen u tjedniku tužitelja pod naslovom Karamarko je bio doušnik Udbe, a koji objavljuje intervju i ulomke iz političkih memoara političara Josipa Manolića. U tom se tekstu govori o političkim prilikama vezanim uz stvaranje nove hrvatske države, kao i o ulogama ključnih političara u stvaranju države i kasnije, njihovim političkim ulogama u bivšoj državi i u novoj državi, utjecaju osoba koje su djelovale u okviru sigurnosnih i srodnih službi ranije države na stvaranje nove hrvatske države. Riječ je o temi koja izaziva opravdan i velik interes cjelokupne domaće javnosti, kako to pravilno ocjenjuje i sud prvog stupnja.

U demokratskim društvima temeljni kriteriji utvrđivanja granice slobode izražavanja misli u odnosu prema pravu na zaštitu privatnosti je upravo opravdani interes javnosti. U svakom konkretnom slučaju u kojemu postoji opravdani interes javnosti da bude upoznata s određenim osobnim prilikama pojedinca ili medija, sloboda izražavanja u pravilu se smatra važnijom od prava na zaštitu privatnosti i prava osobnosti, pa se i povreda privatnosti i prava osobnosti u tom slučaju smatra dopuštenom.

No opravdani interes javnost nije jedini kriterij kojeg je potrebno imati na umu kod razrješenja predmetnog sukoba dvaju različitih prava istog ranga.

Jedan od daljnjih kriterija je i doprinos izražavanja raspravi o javnom interesu, a nema sumnje da predmetni članak kojeg tužitelji smatraju štetnim doprinosi raspravi o javnom interesu te jednako kao i članak koji je bio povod ovom članku, a koji je objavljen u tjedniku prvotuzitelja čiji je glavni urednik drugotuzitelj (intervju s Josipom Manolićem), služi slobodnom individualnom i javnom oblikovanju mišljenja, što i jest bit slobode medija.

Nadalje, i publikacija prvotuzitelja, kao publikacija tuženika na domaćoj medijskoj sceni i u domaćem društvu ozbiljno utječu na kreiranje i oblikovanje individualnog i javnog mišljenja jer se bave pretežito ili u značajnoj mjeri političkim temama koje izazivaju opravdani interes javnosti. U tom je smislu uloga drugotuzitelja kao glavnog urednika političkog tjednika javna, kao što je javna i uloga medija koji oblikuju individualno i javno mišljenje o idejama i stavovima.

U tom smislu valja imati na umu da su granice prihvatljive kritike šire u odnosu na nakladnike i novinare u njihovim međusobnim relacijama kada oni djeluju u svojim javnim svojstvima, nego što je to slučaj kada je riječ o fizičkim osobama jer nakladnici i novinari svjesno i neizbježno izlažu sebe bliskom nadzoru riječi i djela od strane javnosti čije mišljenje svojim javnim djelovanjem oblikuju. Zbog toga nakladnici i novinari moraju pokazati veći stupanj tolerancije u međusobnim odnosima naročito kada oni objavljuju tekstove koji su podložni kritikama, pa i onima koje dolaze od drugih nakladnika.

Sporne informacije sročene su na provokativan način, autor spornog teksta doista provocira, pretjeruje, iritira, čak uznemiruje i šokira, ali novinarska sloboda u okviru oblikovanja javnog mišljenja u okolnostima konkretnog slučaja pokriva pribjegavanje određenom stupnju i provokacije i pretjerivanja. To tim više što prema ocjeni žalbenog suda u spornom tekstu nema namjere vrijeđanja prvotuzitelja i drugotuzitelja od strane tuženika jer se načinom na koji se autor teksta izražava o tužiteljima, osim potrebe profesionalnog nadmetanja koja jest uočljiva, izražava i različitost u pristupu i mišljenju o spornoj temi što je svakako u funkciji oblikovanja javnog mišljenja.

Stoga je u okolnostima konkretnog slučaja pravo na slobodu izražavanja tuženika pretežnije od prava na zaštitu prava osobnosti obaju tužitelja, pa je pravilnom primjenom materijalnog prava tužbeni zahtjev valjalo odbiti, a ne prihvatiti.“

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.5. Gž-824/2018 od 7. studenoga 2019., Županijski sud u Velikoj Gorici

"Predmet spora je zahtjev tužitelja (bivši premijer I.S) za naknadu štete za koju tvrdi da mu je nastala zbog objave članka u dnevnim novinama "Jutarnji list" od 17. rujna 2016. u kojima je objavljen članak pod naslovom "Andrej Plenković ili hoće li Hrvatska dobiti Sanadera koji ne krade?".

Prvostupanjski sud u obrazloženju svoje odluke ističe kako je njegov stav kako se objavljena informacija mora temeljiti na činjenicama zbog čega je utvrđivao da li su tvrdnje navedene u članku istinite ili neistinite i da li su škodljive informacije na kojima tužitelj temelji svoj zahtjev. Potom prvostupanjski sud iznosi svoj stav da je sama objava članka pod naslovom "Andrej Plenković ili hoće li Hrvatska dobiti Sanadera koji ne krade?" objektivno mogla prouzročiti povredu prava osobnosti tužitelju zbog čega mu pripada pravo na novčanu naknadu u iznosu od 15.000,00 kn.

Nadalje, prvostupanjski sud potom navodi kako tuženik u ovome postupku nije uspio dokazati pretpostavke za potpuno oslobođenje od odgovornosti za naknadu štete propisane odredbom čl. 21. st. 4. alineja 3. ZM.

Prvostupanjski sud pravilno uočava sukob prava iz čl. 8. i čl. 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine", Međunarodni ugovori, broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10 - u daljnjem tekstu: Konvencija) ali iz pobijane presude proizlazi kako prvostupanjski sud ne utvrđuje odlučnu činjenicu da li izjave (i koje) iznesene u spornom članku predstavljaju činjenične navode ili vrijednosne sudove autora kojem priznaje pravo na slobodu izražavanja u smislu čl. 10. Konvencije.

Nadalje, iako prvostupanjski sud pravilno utvrđuje kako je privatnost koju tužitelj ima pravo štititi u smislu odredbe čl. 8. Konvencije tužitelju ipak sužena zbog činjenice kako je javna osoba koja se svojevolumno odlučila baviti politikom te je time sebe svjesno stavila u poziciju da mora imati veću toleranciju na kritiku, propušta navesti jasne i dostatne razloge zašto je u konkretnom slučaju utvrdio koji su to razlozi ograničavanja slobode izražavanja prijeko potrebni i je li takvo ograničavanje potrebno i je li ono razmjerno legitimnom cilju da bi tužitelj imao pravo na naknadu štete koju potražuje u ovome postupku.

U tom smislu je i Europski sud za ljudska prava zauzeo stav u predmetu Mladina d.d. Ljubljana protiv Slovenije, zahtjev br. 20981/10, presuda od 17. travnja 2014. u slučaju kada se ocjenjuju razlozi zbog kojih se ugled političara stavlja iznad prava na slobodu izražavanja...

U ponovnom postupku, prvostupanjski sud otklonit će počinjenu bitnu povredu odredaba parničnog postupka koja je utvrđena ovom odlukom. Pri tome se ukazuje prvostupanjskom sudu kako je u nastavku postupka potrebno provesti test "vaganjem" relevantnih činjenica koje se odnose na dvije zaštićene vrijednosti, prve iz čl. 8. Konvencije i druge iz čl. 10. Konvencije. U tom smislu ukazuje se prvostupanjskom sudu na stav koji je Europski sud za ljudska prava naveo u predmetu Axel Springer AG protiv Njemačke, zahtjev br. 39954/08 navodeći okolnosti prema kojima sud načelno ocjenjuje je li u konkretnom slučaju postignuta pravična ravnoteža između sukobljenih prava. Pri toj ocjeni sud cijeni: 1) da li je doprinos raspravi u javnom interesu; 2) u kojoj mjeri je osoba poznata javnosti i kakav je sadržaj danih izjava; 3) prethodno ponašanje osobe na koju se izjava odnosi; 4) metoda prikupljanja informacija i njihova provjerljivost; 5) sadržaj, forma i posljedice objavljene informacije; 6) ozbiljnost dosuđene sankcije i obeshrabrujući učinak."

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.6. Gž-1205/2019 od 11. lipnja 2109., Županijski sud u Splitu

"U postupku je utvrđeno:

-da je u tekstu članka "Splitskom teatru hitno treba "semafor"" tuženik (novinar, op.a.) okarakterizirao tužitelja kao potpuno neuku osobu, osobu bez ikakvog obrazovanja, obzirom da u tom članku, npr., navodi da tužitelj "ne razlikuje Aristofana od Aristotela", da misli da je "Avignon klub u Ligi prvaka", da je "Nekrošius litvanski košarkaški centar"; da on (tuženik) "ima više referenci za trenera Hajduka nego Mucalo za HNK"; da je u ovom članku tužiteljevo prezime dobilo novi smisao preformuliran u termin "mucalizacija", kojeg je tuženik definirao kao sinonim za nekompetentne ljude koji su se položaja domogli zahvaljujući sniženim kriterijima,

-da je u članku "Splićani u egzilu grade bolju Hrvatsku" tuženik ponovo osporio tužitelju kompetencije jer je naveo kako je "... Splitsko ljeto – festival dobar samo zato što ga Zagreb sufinancira, kadrovski nadzire i jer ga je oteo iz čampera mucalizacije"; da u odjeljku tog članka pod naslovom "Trijumf praznoglavih" tuženik bez dvojbe aludira na tužitelja kada navodi da "vlast u Splitu misli da svaki rođak ili zemo može raditi bilo što, da penzionirani slikar može biti kurator suvremene umjetnosti, ekonomist iz Jugoplastike intendant teatra, a "naša mala" iz familije savjetnica za kulturu", te završava rečenicom "Onda će vladajući mentalitet Splita moći uživati u konačnom trijumfu praznoglavih bena",

-da u članku pod naslovom "Gradonačelnik misli da je Djed Mraz" tuženik ponovno tužiteljevo prezime upotrebljava kao pojam kojim se označavaju ljude bez znanja,

-da u članku "Mucalova žuta kuće puna minusa" tuženik tužitelja da naziva "estradnim diletantom", metaforom za eru u kojoj je Split posao vic i sl.,

-da u članku "Sveučilištem protiv kick-boxing i trgovine" tuženik tužiteljevo prezime koristi kako bi ga povezoao s neobrazovnim ljudima te konceptom života u kojemu svatko misli da sve zna i može,

-da u članku "Glumac koji mijenja i uloge i svjetonazor" tuženik ponovno koristi pojam "mucalizacija", kao termin "nekomptencije", "bezkičmenjaštva", a sve vezano uz osobu tužitelja,

-da u članku "Split, metropola mržnje?" ponovno koristi pojam "mucalizacije", te

-da u članku "HNK teatar blagoslovljen prosvijećenim apsolutizmom" tuženik za tužitelja navodi da je postavljen na mjestu intendanta splitskog HNK bez stručne podloge, opisujući tužitelja kao: "nevježu", "čovjeka dovedenog s ulica" i "praznoglavca".

Temeljem iznesenih utvrđenja prvostupanjski sud prihvaća zahtjev tužitelja i istom dosuđuje novčanu naknadu za pretrpljenu neimovinsku štetu u visini od 50.000,00 kuna, pozivom na odredbu članka 1046. i 1100. ZOO...

S obzirom na sadržaj iznesenih informacija, iste valja razmatrati i kao činjenične tvrdnje i kao vrijednosne sudove, time da se činjenične tvrdnje i iskazi koji se odnose na određene radnje, događaj, stanja, odnose, pojave i druge okolnosti koje su

nastale u stvarnosti, vezane za rad HNK Split i širi društveni kontekst, njihova istinitost odnosno neistinitost može se objektivno utvrditi za sve ljude na jednak način. Činjenične tvrdnje mogu se odnositi na sadašnje i prošle događaje, ali ne i na predviđanje događaja budućnosti. S druge strane, vrijednosni su sudovi iskazi koji nastaju misaonim procesom i sadrže mišljenje, ocjenu ili zaključak o određenom pitanju, a vrijednosni sud izražava subjektivno stajalište o ljudskim radnjama, događajima, stanjima, odnosima, osobinama i pojavama, o čemu mogu postojati različita shvaćanja, zbog čega nije podoban za objektivno utvrđenje. U vrijednosni sud spadaju i komentari.

Sadržaj svih navedenih informacija iznesen je detaljno po sudu prvog stupnja, a u ovoj presudi, u odnosu na te informacije, ponovljen je akcent koji je dat na iste i po sudu prvog stupnja. Informacije izražavaju stajališta i mišljenja autora o društvenim devijacijama vezanim za imenovanje intendanta na čelu HNK, ali u širem kontekstu vezano i za imenovanje svih odgovornih funkcija u javnim ustanovama; kritički osvrt o odgađanju imenovanja tužitelja kao intendanta HNK kao i razlozima tog odgađanja; o direktnom uplitanju politike u vođenju određenih ravnateljskih poslova, uz posebno "podcrtavanje" odgađanja pripremane predstave "Maršal", iz razloga koji se navode u danoj informaciji, a koji bi i prema saslušanju svjedoka, predsjednika Radničkog vijeća HNK Split u tom razdoblju, bio rezultat političkog poteza od strane gradonačelnika Splita (u to vrijeme) Željka Keruma, koji bi za v.d ravnatelja postavio upravo tužitelja na čelu HNK Split; razlozi odbijanja, posebno od strane ministra Bože Biškupića, za koje razloge i sam tužitelj u svom iskazu kao stranka navodi da su istinito preneseni.

U svim ovim informacijama gdje se imenovanje i rad tužitelja kao ravnatelja ocjenjuje kao društvena devijacija koju je potrebno korigirati izražena je kroz vrijednosni sud, a visoki je stupanj zaštite koju pruža sloboda izražavanja u medijima, koju kao svoj radni zadatak obavlja tuženik. Mediji imaju osobito važnu ulogu u demokratskom društvu izraženu u brojnim odlukama i Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda i nositelji javnih funkcija, a to je u svakom slučaju osoba koja je na čelu HNK Split, mogu biti kritizirani u okviru dopuštenih granica, a kada djeluju u službenom svojstvu mogu biti predmet šire kritike od kritike kojoj se mogu izložiti i obični građani. I Ustavni sud Republike Hrvatske je u jednoj od svojih starijih odluka pod predsjedanjem Jadranka Crnića, u postupku U-III-279/1998 izričito naveo da svojstvo javne ličnosti i činjenica aktivnog sudjelovanja u izvršavanju određene javne funkcije "neizbježno donosi sa sobom izvjesno pomicanje granica tolerancije u odnosu na medijski tretman".

Ovaj žalbeni sud ocjenjuje da se predmetne informacije bave pitanjem od javnog interesa, da su isključivo vezane za tužitelja, ali uz obavljanje javne funkcije v.d. ravnatelja HNK Split, da sadrže ozbiljnu i oštru kritiku, ali kao vrijednosni sud. Po stajalištu ovog žalbenog suda komentar, dakle, negativna kritika vezana isključivo za rad i obavljanje navedene funkcije može sadržavati i pretjerivanje i oštre metafore: sarkastični navodi autora teksta u objavljenim komentarima nisu nespojivi sa

slobodom izražavanja i unatoč ovakvom sadržaju, prema ocjeni ovog žalbenog suda, nisu uvredljivi za tužitelja kao osobu koja obavlja tu javnu funkciju. Pri tome je navesti da ZOO kao i Zakon o medijima („Narodne novine“ broj 59/04, 84/11 i 81/13 – dalje: ZM), omogućava nesmetan tijek i razmjenu ideja i kritika kako bi se njegovim suočavanjem omogućilo što potpuniji demokratski razvoj države. Valja uzeti u obzir činjenicu da svako iznošenje kritika nekoga ili nečije djelatnosti nedvojbeno može štetiti njegovom ugledu, časti ili dostojanstvu. S tog razloga ni odredba iz članka 1061. ZOO ne propisuje apsolutnu zaštitu navedenih vrijednosti prilikom obavljanja radnih zadataka novinara u pružanju informacija koje sadrže i kritike i vrijednosne sudove kao i komentare, dajući u određenim slučajevima prednost načelu slobode iznošenja mišljenja kroz javno priopćavanje te izražavanja kritičkih misli koje imaju i negativni predznak nad načelom zaštite osobnih prava. Naime, to polazi od činjenice da bi apsolutna zaštita ugleda, časti i dostojanstva onemogućila gotovo svaku kritiku te bi sloboda mišljenja i izražavanja misli, sloboda javnog priopćavanja, dakle, izvršavanje radnih zadataka novinara koji prati kulturna zbivanja bila puka deklaracija.

Iz svih priloženih članaka i spornih informacija proizlazi da je funkcija ravnatelja HNK u Splitu bila sredstvo čestih komentara pa i od strane tuženika, najrazličitijih kritičkih osvrti, ali kako se ti komentari i izravna kritika temelje na činjeničnim utvrđenjima koja ne bi bila sporna ni u ovoj žalbenoj fazi postupka, a iznesena su na način o kojemu je naprijed bilo riječi, prema ocjeni ovog žalbenog suda ne predstavljaju štetne radnje u smislu citiranih odredaba ZOO-a, kojima bi bilo povrijeđeno pravo osobnosti tužitelja za što bi bio odgovoran tuženik.

Zbog izloženog, ovaj sud cijeni da je prvostupanjski sud na utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio materijalno pravne odredbe, zbog čega je, temeljem odredbe iz članka 373. stavak 1. točka 3. ZPP, valjalo preinačiti odluku suda prvog stupnja te odlučiti kao pod I. izreke presude ovog žalbenog suda.“

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.7. Gž-252/2017 od 2. studnoga 2018., Županijski sud u Velikoj Gorici

"Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadom štete zbog navoda objavljenih 26. studenog 2013. u dnevnom listu "Slobodna Dalmacija" pod naslovom "Kad Luka Podrug ulovi zlatnu ribicu" u kojem su po tvrdnji tužitelja objavljene netočne i zlonamjerne informacije koje vrijeđaju privatnost, ugled i čast tužitelja. Tužitelj u tužbi citira dijelove članka za koje tvrdi da su mu uzrokovale štetu: "...gotovo da bi ste se sažalili nad mizernim životom te ljudske jedinke...", "On bi se na široko potpisivao ispod odluke o smaknuću...", "...ali ništa od toga, ja mislim, nije strašnije od okrutnog diktatora zarobljenog u tijelu bezveznog birokrata...". Tužitelj ističe da je nakon objave predmetnog članka pretrpio znatne neugodnosti te morao odgovarati na razne upite zbog čega od tuženika potražuje naknadu štete u iznosu od 50.000,00 kn i objavu pravomoćne presude na trošak tuženika i bez komentara u dnevnik novinama "Slobodna Dalmacija".

Tuženik je tijekom cijelog postupka osporavao postojanje pretpostavki za njegovu odgovornost za naknadu štete za koju tužitelj tvrdi da mu je nastala na način naveden u tužbi, ističući kako je članak objavljen u kolumni "Vlaška posla" u kojima novinari iznose komentare i promišljanja. Ističe kako je autor komentirao javno djelovanje i istupe tužitelja polazeći od političkih stavova koje je tužitelj iznosio o pitanjima o kojima postoji javni interes (referendumi o braku, ćirilici, splitskoj Povorci ponosa) kojima je privlačio interes javnosti i izazivao razne reakcije. Ističe kako je navedeni članak napisan bez namjere vrijeđanja tužitelja te autor na satiričan način iznosi svoje viđenje tužitelja kao javne osobe, vrednujući pri tome njegove političke aktivnosti bez zadiranja u njegov privatni život.

Prvostupanjski sud potom pravilno cijeni da je cjelokupni članak napisan u satiričnom tonu i zamišljen kao humoristični komentar, ali potom pogrešno zaključuje kako to ne znači da je svaki prosječan čitatelj u stanju shvatiti satiru onako kako je to autor promišljao i napisao u stilu "što bi sve tužitelj mogao, a nije napravio", a čega je novinar morao biti svjestan ukoliko postupa savjesno i odgovorno kada iznosi svoje stavove i mišljenja. Smatra kako novinar koji svoj posao obavlja profesionalno i odgovorno, iznijete činjenice mora potkrijepiti, pogotovo u slučaju kada se time optužuje ili dovodi u negativan kontekst neka osoba pa stoga zaključuje da objava članka predstavlja vrijeđanje i omalovažavanje tužitelja.

Iz samog članka, kao i naslova istoga, jasno proizlazi kako je članak napisan u satiričkom tonu (kako to pravilno utvrđuje i prvostupanjski sud) te su navodi koje je tužitelj izvukao kao citate (za koje tvrdi da mu uzrokuju štetu), prvostupanjski sud pogrešno cijenio van konteksta cijelog članka. Nejasno je i zašto sud zaključuje kako "prosječan čitatelj" navedeni članak ne bi shvatio kao satiru.

Ukoliko je prvostupanjski sud pod pojmom "prosječnog čitatelja" smatrao one čitatelje koji čitaju samo naslove i istaknute (naglašene) dijelove teksta, njegov zaključak je pogrešan jer sporni navodi citirani od strane tužitelja ni na koji način ne "iskaču" iz spornog članka na neki od navedenih načina, već čine njegov sastavni dio i kao takvi upravo čine cjelinu članka.

Stoga po zaključku ovog drugostupanjskog suda i "prosječnom čitatelju" (kako ga shvaća ovaj drugostupanjski sud kao osobu koja je završila barem osnovnu školu posljedično čemu se s velikom vjerojatnošću zaključuje da je savladala čitanje s razumijevanjem i osnove pisanog izražavanja, uključujući i satiru kao vrstu književnog izričaja u kojem se izvrgavaju podsmijehu i poruzi ljudske slabosti i negativne strane ljudskih grupa, staleža, nosilaca vlasti itd.) koji je pročitao cjelokupni članak, jasno je da autor na satiričan način progovara o javnom djelovanju tužitelja koji u tom javnom djelovanju zastupa stavove političke stranke kojoj pripada.

Da je i sam tužitelj navedeni članak shvatio kao satiru jasno potvrđuje i on sam u svom iskazu navodeći kako je na taj sporni članak odgovorio (objavom u tjedniku tuženika) na satiričan način spominjući NDH (a sve kao odgovor na tekst Ante Tomića o njemu).

Na navode prvostupanjskog suda kojima ističe da novinar koji svoj posao obavlja profesionalno i odgovorno iznijete činjenice mora potkrijepiti, valja istaknuti kako autor članka suprotno zaključku prvostupanjskog suda nije iznio bilo kakve činjenične navode o tužitelju već svoje vrijednosne sudove isključivo vezane uz političku aktivnost tužitelja i stavove koje tužitelj u okviru svog političkog djelovanja iste iznosi u javnosti. Navedeni vrijednosni sudovi autora članka dani su u dobroj vjeri i za iste je postojao opravdani interes javnosti, a što osnovano tuženik navodi kako tijekom postupka koji je prethodio donošenju pobijane prvostupanjske presude tako i u žalbi.

Slijedom svega navedenog, ovaj drugostupanjski sud zaključuje kako je tuženik u ovome postupku dokazao jednu od pretpostavki koja ga oslobađa od odgovornosti za štetu u smislu odredbe čl. 21. st. 4. toč. 6. ZM, slijedom čega je u pobijanom dijelu pod stavkom I. izreke prvostupanjsku odluku temeljem odredbe čl. 373. t. 2. ZPP valjalo preinačiti i odbiti tužbeni zahtjev tužitelja kao neosnovan, kako je i odlučeno pod točkom II. stavkom 1. izreke ove drugostupanjske presude i posljedično navedenom temeljem odredbe čl. 368. st. 1. ZPP odbiti žalbu tužitelja kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku presudu, kako je odlučeno pod točkom I. izreke ove drugostupanjske presude."

7.8. Gžmed-59/12 od 11. srpnja 2013., Županijski sud u Splitu

"U postupku je utvrđeno:

-da je urednički kolegij tuženika T-Portala došao do pogrešne informacije o tužiteljčinu identitetu, čiju je fotografiju objavio u fotomontaži, u srolikom okviru, zajedno s gradonačelnikom Željkom Kerumom i 24.godišnjom Fani Horvat, držeći da je objavio fotografiju Ankice Kerum, a ovo sve jer je fotografiju preuzeo iz tjednika "Gloria" te dnevnog lista "Jutarnji list" koji su tu fotografiju objavili mjesec dana ranije,

-da tuženik niti ne tvrdi da je pokušao komunicirati sa Željkom Kerumom, Ankicom Kerum, a niti s bilo kime tko potonju poznaje ili prema fotografiji može pouzdano ustvrditi o njezinom identitetu, a koja provjera da je mogla spriječiti da dođe do greške u identifikaciji,

-da tužiteljica živi mirnim obiteljskim životom u braku sa suprugom koji je sveučilišni profesor i njihova dva sina, da ista radi kao liječnica u bolnici i predaje na fakultetu te da nije n u kakvoj povezanosti s gradonačelnikom Željkom Kerumom, a niti s njegovom obitelji,

-da je neposredno po objavi fotografije tužiteljica bila izložena nizu svakodnevnih neugodnosti, jer je rodbini, prijateljima, kolegama, poznanicima, susjedima, manje poznatima i nepoznatima koji bi je prepoznali morala objašnjavati da se radi o grešci, slušati i zlude komentare od nepoznatih osoba ili onih koji je dobro ne poznaju, o možebitnom vođenju dvostrukog života, otrpjeti različite pozive, upite, poglede, šale na svoj račun i mučne situacije, čitati vulgarne komentare koji su pratili predmetnu

fotomontažu u narednim tjednima, dok se zadržala na T-Portalu te objašnjavati nastalu grešku i svojoj djeci,

-da se objava sporne fotografije reflektirala na tužiteljčino zdravlje

Nadalje je prvostupanjski sud zaključio da se tuženik ne može osloboditi odgovornosti za štetu, jer nije poduzeo sve potrebne mjere radi provjere identiteta tužiteljice prije objave njezine fotografije u opisanoj fotomontaži, a niti da postoji bilo koji drugi razlog koji bi isključivao tuženikovu odgovornost za nastalu štetu.

Ovaj drugostupanjski sud smatra da je prvostupanjski sud iz činjenica koje je pravilno utvrdio, izveo pogrešan zaključak o postojanju drugih činjenica na kojima je utemeljena pobijana odluka u dosuđujućem dijelu. Naime, objektivno je neprihvatljivo da bi objava tužiteljčine fotografije, umjesto fotografije Ankice Kerum, kod tužiteljice izazvala duševne boli takvog intenziteta i trajanja da je opravdano prihvatiti njen tužbeni zahtjev u dosuđujućem dijelu. Objavom tužiteljčine fotografije u srolikom okviru zajedno s Fani Horvat i Željkom Kerumom, u kontekstu navedenog članka, tužiteljici se, nema sumnje, pridaje identitet druge osobe i baš Ankice Kerum. Međutim, osobe koje poznaju tužiteljicu i uočili su da je na T-Portalu tuženika objavljena tužiteljčina fotografija, mogli su takvu situaciju ocijeniti pogreškom, a ne tužiteljici pridavati identitet Ankice Kerum. Uostalom, Ankica Kerum javnosti nije poznata kao osoba uz koju bi se vezivalo bilo kakvo negativno, sramotno ponašanje, pa označeni krug osoba kod tužiteljice nije ni mogao prouzročiti takve duševne boli da je opravdano tužiteljici dosuditi pravičnu novčanu naknadu zbog povrede prava osobnosti u dosuđenom iznosu. Oni, pak, drugi, koji ne poznaju tužiteljicu, a ni Ankicu Kerum, nisu ni mogli spoznati da je umjesto fotografije Ankice Kerum objavljena fotografija tužiteljice, pa nikakve neugodnosti tužiteljici nisu ni mogli prouzročiti. Jednako tako ni one treće osobe koje ne poznaju tužiteljicu, a poznaju Ankicu Kerum, ako su uočili da objavljena fotografija ne pripada Ankici Kerum, tužiteljici nisu mogli prouzročiti nikakve neugodnosti.

Stoga, a imajući u vidu da se tuženik ispričao tužiteljici zbog objave njene fotografije, pa da je na taj način šteta djelomično sanirana, ovaj drugostupanjski sud smatra da je primjenom odredbe članka 1100. ZOO-a na konkretan slučaj primjereno tužiteljici dosuditi s naslova naknade neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti iznos od 3.000,00 kuna."

Zadatak: Prepoznati i analizirati kriterije razmjernosti

7.8.1.

Europski sud za ljudska prava je 31. listopada 2019. po zahtjevu broj 58955/13 objavio odluku kojom je zahtjev podnositeljice Diane Vučina proglasio nedopuštenim *ratione materiae* na temelju čl. 35. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) time da se zahtjev odnosio na povredu prava na poštivanje privatnog života (čl. 8. Konvencije).

Sud je utvrdio da je svrha i kontekst u kojem je fotografija objavljena bila informirati javnost o činjenici da je održan koncert popularne glazbe te da se pogrešno objavljeno ime pored fotografije bez ikakvih negativnih konotacija ne može se smatrati dovoljno ozbiljnim miješanjem u pravo na poštovanje privatnog života podnositeljice te stoga navedeni predmet nije moguće razmatrati u smislu čl. 8. Konvencije."

8. LITERATURA

- 1) Arlović, Mato; Pravo na slobodu izražavanja misli, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, broj 2/2016
- 2) Baretić, Marko; Pojam i funkcije neimovinske štete prema novom Zakonu o obveznim odnosima, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Posebni broj, 2006.
- 3) Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/97, 6/99 – pročišćeni tekst, 8/99
- 4) Omejec, Jasna; Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava - Strasbourški aquis, Zagreb, 2013.
- 5) Prančić, Vicko; Pravo na ispravak objavljene informacije i pravo na odgovor na objavljenu informaciju prema Zakonu o medijima, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, broj 5/2008.
- 6) Zakon o medijima (Narodne novine, broj 59/04, 84/11 i 81/13)
- 7) Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18)
- 8) Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 41/01 – pročišćeni tekst, 88/01 – ispravak, 76/10, 85/10 i 5/14)